

Нагорна А.М., Огородник А.М.

Нормативно-правове регулювання розслідування професійних захворювань та виробничого травматизму в Україні

Державна установа «Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва Національної академії медичних наук України», м. Київ, Україна

Nahorna A.M., Ogorodnyk A.M.

Legal regulation of the investigation of occupational diseases and industrial injuries in Ukraine

State Institution "Institute of Occupational Medicine named after Yu. I. Kundiev of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine", Kyiv, Ukraine

antoninagornaya@gmail.com, kassmail@ukr.net

Вступ

Державна політика України в галузі безпеки та гігієни праці визначається відповідно до Конституції та Закону України «Про охорону праці» і спрямована на створення належних, безпечних і здорових умов праці, запобігання професійним захворюванням та виробничого травматизму. Згідно з основоположними міжнародними актами про права людини та Конституцією України кожному громадянину гарантується право на здорові та безпечні умови праці. В умовах зростання темпів промислового виробництва, економічного відновлення держави питання охорони праці та промислової безпеки стають дедалі актуальнішими.

Дані Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) свідчать про те, що смерть від виробничого травматизму (ВТ) на сьогодні займає третє місце після серцево-судинних і онкологічних захворювань. Якщо від таких захворювань гинуть в основному люди похилого віку, то внаслідок нещасних випадків (НВ) – люди молодого та середнього (працездатного) віку [1]. За даними Міжнародної організації праці (МОП), щорічно в світі фіксують близько 340 млн НВ на виробництві та 160 млн жертв професійних захворювань (ПЗ), щороку гине 2,3 млн людей [2].

Нажаль, в Україні реальний стан безпеки праці працюючих є незадовільним порівняно зі станом безпечних і здорових умов праці громадян країн ЄС. У Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» передбачено до 2030 року поступово знизити показник ВТ майже вдвічі.

В Україні, відповідно даних Фонду соціального страхування України [3] за 2021 рік зареєстровано 21 320 повідомлень про НВ та ПЗ. Порівняно з 2020 роком кількість повідомлень про НВ та ПЗ збільшилась на 30,9% (з 16 286 до 21 320), кількість повідомлень про нещасні випадки зі смертельним наслідком збільшилась на 27,6% (з 948 до 1 210).

При цьому кількість повідомлень за 2021 рік порівняно з 2019 роком збільшилась у 4,8 рази (з 4 427 до 21 320), кількість повідомлень про нещасні випадки зі смертельним наслідком збільшилась на 33,3% (з 908 до 1 210) [4–6].

Отже, аналіз стану безпеки та гігієни праці на виробництві свідчить про те, що в Україні кількість випадків ПЗ та ВТ збільшується. Вирішити ці проблеми повинні ефективні та дієві нормативно-правові акти, що регулюють розслідування, облік та аналіз ВТ та ПЗ, детальне вивчення системи і порядку розслідування дає змогу виявити причини і визначити закономірності їх виникнення.

Мета дослідження – комплексний аналіз нормативно-правових актів України, що регламентують розслідування та облік професійних захворювань та виробничого травматизму.

Матеріали та методи

Проаналізовані нормативно-правові акти України, що регулюють питання розслідування та обліку ПЗ і ВТ. Розглянуті: Конституція України, Розпорядження КМУ №989-р. «Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації» (2018 р.), Закон України «Про охорону праці» (1992 р.), Постанова КМУ №96 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці» (2015 р.), Постанова КМУ № 337 «Про затвердження Порядку розслідування нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві» (2019 р.), Закон України №1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (2022 р.), Наказ МОЗ України № 370 «Про затвердження Класифікатора розподілу травм за ступенем тяжкості» (2007 р.), Постанова КМУ №1662 «Про затвердження переліку професійних захворювань» (2000 р.), Наказ МОЗ України №374/68/338 «Про затвердження Інструкції про застосування переліку професійних захворювань»

(2000 р.), Наказ МОЗ України від 09.04.2022 р. №603 «Про затвердження Переліку установ і закладів, що мають право встановлювати остаточний діагноз хронічних професійних захворювань» та інші.

Результати дослідження та їх обговорення

Законодавство України у галузі безпеки та гігієни праці являє собою систему взаємозв'язаних нормативно-правових актів, що регулюють відносини у галузі реалізації державної політики щодо правових, соціально-економічних, організаційно-технічних і лікувально-профілактичних заходів, спрямованих на збереження здоров'я і працездатності людини в процесі праці. З урахуванням положень рішень європейських інституцій у галузі безпеки праці та забезпечення здоров'я працівників, 12.12.2018 р. розпорядженням КМУ № 989-р схвалена Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні [7]. У Концепції, серед проблем управління охороною праці, виділяється низка проблем пов'язаних з розслідуванням та обліком ВТ. Зокрема вказується, що низька якість розслідування, в тому числі і через некомпетентність членів комісій, тягне за собою помилки у визначенні причин інцидентів, що призводить до прийняття хибних рішень при організації профілактичних та попереджувальних заходів. Серед шляхів і способів розв'язання зазначених проблем концепція пропонує модернізацію як самої процедури розслідування, так і проведення реєстраційних заходів щодо ПЗ та ВТ [8,9]. У Конституції України закріплено право громадян на соціальний захист, що включає право забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, право на охорону праці (ст. 46); охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування (ст. 49) [10].

Одним із найважливіших нормативно-правових актів є Закон України «Про охорону праці» [11], у якому визначено, що роботодавець повинен організувати розслідування та вести облік НВ, ПЗ, а також зобов'язаний інформувати працівників або осіб, уповноважених на здійснення громадського контролю за дотриманням вимог нормативно-правових актів з охорони праці та Фонд соціального страхування України про стан охорони праці, причину нещасних випадків і професійних захворювань (ст. 22-23).

Положенням про державну службу України з питань праці (далі – Держпраці), затвердженого постановою КМУ №96 [12] визначено, що Держпраці здійснює контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування НВ на виробництві, їх документальним оформленням і веденням обліку, виконанням заходів з усунення причин (п. 4 пп. 13). Проводить розслідування та веде облік аварій і НВ, які підлягають спеціальному розслідуванню; розслідування обставин та причин виникнення гострих і хронічних ПЗ (п. 4 пп. 27).

Фонд державного соціального страхування (далі – Фонд) (ст. 9 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 12.01.2022 р. №1105-XIV [3,13]) займається реалізацією державної політики у

сферах соціального страхування від НВ на виробництві та ПЗ, які спричинили втрату працездатності, у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності, медичного страхування; профілактикою НВ.

Постановою КМУ від 24.01.2020 р. №90 «Про внесення змін до Положення про Міністерство охорони здоров'я України» [14] затверджено санітарні правила та норми у сфері охорони праці; показники та критерії умов праці, за якими надаються щорічні додаткові відпустки працівникам, зайнятим на роботах, пов'язаних з негативним впливом на здоров'я шкідливих виробничих факторів; ведення державного обліку інфекційних і професійних захворювань (отруень).

01 липня 2019 року набув чинності новий Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 №337 (далі – Порядок) [15]. У ньому врегульовано певні недоліки, які мав попередній порядок розслідування, а також запроваджено деякі нововведення. Порядок визначає процедуру розслідування НВ з усіма застрахованими особами, а саме, з тими, хто працює на умовах трудового договору (контракту), цивільно-правового договору, фізичними особами-підприємцями, особами, які провадять незалежну професійну діяльність, членами фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню від НВ на інших підставах [6].

Отримавши інформацію про ПЗ або ВТ від безпосереднього керівника робіт, повідомлення від закладу охорони здоров'я, заяви потерпілого, членів його сім'ї чи уповноваженої ним особи роботодавець зобов'язаний протягом двох годин повідомити підприємствам (установам, організаціям), зазначеним в аб.4, 9 п.8 Порядку, та не пізніше наступного робочого дня надати на паперовому носії повідомлення згідно з додатком 2 Порядку.

Відповідно ст. 5 Порядку безпосередній керівник робіт у разі ПЗ або ВТ зобов'язаний:

- терміново організувати надання першої медичної допомоги потерпілому, забезпечити у разі необхідності його доставку до лікувально-профілактичного закладу;

- повідомити про те, що сталося, роботодавця, службу охорони праці, керівника первинної організації профспілки;

- зберегти до прибуття комісії з розслідування нещасного випадку обстановку на робочому місці та устаткування у такому стані, в якому вони були на момент НВ.

У разі виявлення ПЗ утворити наказом комісію з розслідування НВ у складі не менше ніж три особи та організувати розслідування (ст. 12 Порядку №337).

Відповідно до ст. 13 Порядку №337 до складу комісії входять:

- керівник (спеціаліст) служби охорони праці або посадова особа, на яку роботодавцем покладено виконання функцій з охорони праці (голова комісії);

- представник робочого органу Фонду;

- представник первинної організації профспілки (у разі її відсутності – уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці);

- лікар з гігієни праці територіального органу Держпраці (у разі настання гострого професійного захворювання (отруєння));

- інші представники підприємства (установи, організації), посадові особи органів Держпродспоживслужби, ДСНС (у разі потреби та за відповідним погодженням).

Рішення про зв'язок захворювання з умовами праці приймається на підставі клінічних досліджень, встановлюється ПЗ з урахуванням наявності документів: трудова книжка – для визначення стажу роботи в умовах дії виробничих факторів; виписка з амбулаторної картки (форма 025/у); історії хвороби за весь період спостереження; направлення хворого на огляд до лікарсько-експертної комісії з медичним висновком лікаря-профпатолога; санітарно-гігієнічна характеристика умов праці; інформаційна довідка про умови праці працівника, що складається лікарями з гігієни праці територіального органу Держпраці, який здійснює нагляд за підприємством, у разі підозри в нього хронічного професійного захворювання (отруєння); висновок фтизіатра, нарколога та інших документах (у разі потреби); акт за формою Н-1 (у разі гострого професійного захворювання (отруєння)).

Висновок лікарсько-експертної комісії про наявність або відсутність професійної патології видається працівникові, а його копія надсилається головному спеціалістові з професійної патології області або міста за місцем роботи або проживання працівника та робочому органу Фонду. Профпатологічний заклад охорони здоров'я стосовно кожного хворого складає повідомлення про хронічне професійне захворювання (отруєння) за формою П-3 (строк дії 6 місяців з моменту встановлення діагнозу).

Віднесення НВ до таких, що спричинили тяжкі наслідки, у тому числі з можливою інвалідністю потерпілого, здійснюється на підставі висновку про ступінь тяжкості травми. Класифікатором розподілу травм за ступенем тяжкості, затвердженим наказом МОЗ від 04.07.2007 № 370 [16].

Комісією з розслідування НВ складається акт розслідування нещасного випадку за формою Н-5 у трьох примірниках, а також акт за формою Н-1 у шести примірниках. У разі виявлення гострого професійного захворювання (отруєння), пов'язаного з виробництвом, крім акту форми Н-1, складається у чотирьох примірниках карта обліку професійного захворювання (отруєння) за формою П-5.

Розслідування НВ та/або гострого ПЗ (отруєння) комісією підприємства (установи, організації) проводиться протягом п'яти робочих днів з дня утворення комісії (ст. 30 Порядку).

Комісія із спеціального розслідування утворюється Держпраці та/або її територіальним (далі – спеціальна комісія). Спеціальну комісію утворюють протягом одного робочого дня після отримання від роботодавця письмового

повідомлення про НВ або за інформацією, отриманою з інших джерел (органу досудового розслідування, звернень потерпілого або членів його сім'ї чи уповноваженої ними особи, первинних організацій і територіальних об'єднань профспілок) (п. 14 Порядку).

До складу спеціальної комісії входять (п. 15 Порядку): посадова особа Держпраці та/або її територіального органу (голова комісії); представник робочого органу Фонду; представник уповноваженого органу або місцевої держадміністрації; керівник (спеціаліст) служби охорони праці підприємства (установи, організації) або посадова особа, на яку роботодавцем покладено виконання функцій з охорони праці, а у разі її відсутності – представник роботодавця; представник профспілки; лікар з гігієни праці територіального органу Держпраці (у разі настання гострого професійного захворювання (отруєння)).

Відповідно до ст. 33 Порядку спеціальна комісія зобов'язана:

- обстежити місце, де сталися НВ та/або гостре ПЗ (отруєння);
- вивчити наявні на підприємстві документи та матеріали стосовно НВ та/або гострого ПЗ (отруєння);
- визначити вид події, що призвела до НВ та/або гострого ПЗ (отруєння);
- з'ясувати обставини та причини настання НВ та/або гострого ПЗ (отруєння);
- визначити, пов'язані чи не пов'язані НВ та/або гостре ПЗ (отруєння) з виробництвом;
- скласти акт за формою Н-1 згідно з додатком 11 у кількості, визначеній рішенням комісії (спеціальної комісії); у разі настання групових нещасного випадку та/або гострого професійного захворювання (отруєння) скласти акти за формою Н-1 на кожного потерпілого;
- передати не пізніше наступного робочого дня після підписання актів за формою Н-1 матеріали розслідування та примірники таких актів керівнику підприємства (установи, організації) або органу, що утворив комісію (спеціальну комісію), для їх розгляду та затвердження.

У разі необхідності встановлення обставин і причин НВ та/або гострого ПЗ (отруєння) може утворюватися експертна комісія (ст. 41 Порядку), до складу якої можуть включатися компетентні в сфері спеціальних знань фахівці та спеціалісти провідних науково-дослідних, експертних та інших організацій, органів виконавчої влади, а також незалежні експерти відповідних напрямів.

Експертна комісія з метою надання обґрунтованих відповідей на поставлені комісією (спеціальною комісією) питання під час своєї роботи має право:

- ознайомлюватися з обставинами НВ та/або гострого ПЗ (отруєння), матеріалами розслідування та обстежувати місце НВ та/або гострого ПЗ (отруєння);
- проводити відбір проб повітря, інших речовин і матеріалів, лабораторні дослідження, випробування, технічні розрахунки та фотозйомку місця НВ та/або гострого ПЗ (отруєння) (у разі потреби та можливості);
- доступу до необхідної технічної документації, огляду машин, механізмів, устаткування, інших речовин і

матеріалів тощо, що стали причиною НВ та/або гострого ПЗ (отруєння);

- отримувати додаткові матеріали та інформацію, що стосуються даного НВ та/або гострого ПЗ (отруєння);
- формулювати до комісії (спеціальної комісії) запити з питань, що потребують додаткового з'ясування у потерпілих і свідків.

За результатами роботи експертна комісія зобов'язана скласти висновок, в якому повинна надати обґрунтовані та об'єктивні відповіді на поставлені комісією (спеціальною комісією) питання [17].

Відповідно до чинного законодавства України щодо реєстрації та обліку ПЗ та ВТ можливо виділити алгоритм встановлення ПЗ:

1. Обстеження працівника на попередніх та періодичних оглядах.

2. У випадку підозри на розвиток ПЗ пацієнт проходить клінічне обстеження у відповідному профільному стаціонарі. Віднесення захворювання до професійного здійснюється відповідно до Порядку та Постанови КМУ від 8.11.2000 р. №1662 «Про затвердження переліку професійних захворювань» [18], Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» [1], Наказ МОЗ України від 29.12.2000 р. №374/68/338 «Про затвердження Інструкції про застосування переліку професійних захворювань» [19].

3. Пацієнта обстежують у спеціалізованому стаціонарі профзахворювань.

4. Встановлення діагнозу в установах та закладах України, що мають право встановлювати остаточний діагноз хронічних ПЗ [20].

5. Процент втрати працездатності або групи інвалідності з професійного захворювання у випадках

трудового каліцтва, професійного захворювання, страхового випадку встановлює медико-соціальна експертна комісія (МСЕК).

Висновки

1. Законодавча та нормативна база щодо розслідування та обліку професійних захворювань і виробничого травматизму в Україні формується з урахуванням положень рішень європейських інституцій у галузі безпеки праці та забезпечення здоров'я працівників.

2. Процедури розслідування та обліку професійних захворювань і виробничого травматизму адаптовані до потреб сьогодення. Встановлено вищий рівень правових гарантій постраждалим та членам їх сімей, вдосконалено механізми взаємодії органів держави, Фонду соціального страхування та суб'єктів підприємницької діяльності в питаннях відшкодування заподіяної здоров'ю працівників шкоди, розширено повноваження та підвищено статус Державної служби України з питань праці.

3. На сьогодні необхідним є узгодження і скорочення нормативно-правових актів, оскільки через їх велику кількість виникають колізії в регулюванні розслідування виробничого травматизму та професійних захворювань. Необхідно акцентувати увагу на ліквідації професійних ризиків, пов'язаних з виконанням небезпечних і шкідливих робіт.

4. Необхідна модернізація системи управління охорони праці працівників, тобто перехід від компенсаційної, затратної моделі управління охорони праці до сучасної системи управління професійними ризиками, яка дозволить реалізувати превентивні підходи до збереження здоров'я працівників на виробництві і скоротити всі види витрат, пов'язаних з несприятливими умовами праці.

Література

1. Всесвітня організація охорони здоров'я. URL: <https://www.who.int/ru> (дата доступу: 26.03.2022).
2. Міжнародна організація праці. URL: https://www.ilo.org/moscow/areas-of-work/occupational-safety-and-health/WCMS_249276/lang--ru/index.htm (дата доступу: 26.03.2022).
3. Фонд соціального страхування України. URL: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/978178> (дата доступу: 01.04.2022).
4. Державна служба України з питань праці. URL: <https://dsp.gov.ua/category/diyalnist/travmatyzm-statystyka-prychynu/> (дата доступу: 01.04.2022).
5. Березовський А. П., Трус О. М., Прокопенко Е. В. Аналіз стану виробничого травматизму по регіонах України. Вісник Полтавської аграрної академії. 2021. 3. С. 249-257. DOI: 10.31210/visnyk2021.03.31.
6. Kravtsov, D. M. Benefits and Burdens of the New Procedure of Investigation and Record of Accidents. Probs. Legality. 2019. 140-147.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 р. №989-р. «Про схвалення Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні та затвердження плану заходів щодо її реалізації» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80#Text> (дата доступу: 18.03.2022).
8. Трюхан О. А. Профілактика професійних захворювань: теоретичний аспект. Юридичний науковий електронний журнал. 2018. 4. С. 66–69.
9. Гордійчук Л. М. Аспекти виробничого травматизму та професійна захворюваність. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини і біотехнологій ім. С.З. Гжицького. 2017. 19(76). С. 136–138.

10. Конституція України (1996 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата доступу: 18.03.2022).
11. Закон України №2694-XII «Про охорону праці» (1992 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата доступу: 02.04.2022).
12. Постанова Кабінету Міністрів України №96 «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці» (2015 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text> (дата доступу: 02.04.2022).
13. Закон України №1105-XIV «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (дата доступу: 28.03.2022).
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.01.2020 р. №90 «Про внесення змін до Положення про Міністерство охорони здоров'я України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2020-p#Text> (дата доступу: 03.04.2022).
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 17.04.2019 р. № 337 «Про затвердження Порядку розслідування нещасних випадків і професійних захворювань на виробництві». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-p#Text> (дата доступу: 26.03.2022).
16. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 04.07.2007 № 370 «Про затвердження класифікатора розподілу травм за ступенем тяжкості». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-07#Text> (дата доступу: 03.04.2022).
17. Яковлев О. А. Фундаментальні проблеми правового регулювання умов праці і встановлення гарантій для працівників: монографія – Харків. 2019. 456 с.
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 8.11.2000 р. №1662 «Про затвердження переліку професійних захворювань». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1662-2000-p#Text> (дата доступу: 31.03.2022).
19. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 29.12.2000 р. №374/68/338 «Про затвердження Інструкції про застосування переліку професійних захворювань». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0068-01#Text> (дата доступу: 31.03.2022).
20. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09.04.2022 р. №603 «Про затвердження Переліку установ і закладів, що мають право встановлювати остаточний діагноз хронічних професійних захворювань». URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-09042022--603-pro-zatverdzhennja-pereliku--ustanov-i-zakladiv-scho-majut-pravo--vstanovljuvati-ostatochnij-diagnoz--hronichnih-profesijnih-zahvorjuvan> (дата доступу: 15.04.2022).

References

1. World Health Organization, available at: <https://www.who.int/ru> (Accessed 26.03.2022).
2. International Labour Organization, available at: https://www.ilo.org/moscow/areas-of-work/occupational-safety-and-health/WCMS_249276/lang--ru/index.htm (Accessed 26.03.2022).
3. Social Insurance Fund of Ukraine, available at: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/978178> (Accessed 01.04.2022).
4. State Labor Service of Ukraine, available at: <https://dsp.gov.ua/category/diyalnist/travmatyzm-statystyka-prychyny/> (Accessed 01.04.2022).
5. Berezovsky A. P., Trus O. M., Prokopenko E. V. (2021) Analysis of the state of occupational injuries in the regions of Ukraine. Bulletin of the Poltava Agrarian Academy. 3. 249-257. DOI: 10.31210/visnyk2021.03.31.
6. Kravtsov D. M. (2019) Benefits and Burdens of the New Procedure of Investigation and Record of Accidents. Probs. Legality. 140-147.
7. «Pro skhvalennia Kontseptsii reformuvannia systemy upravlinnia okhoronoiu pratsi v Ukraini ta zatverdzhennia planu zakhodiv shchodo yii realizatsii». [Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No 989-r. «On approval of the Concept of reforming the labor protection management system in Ukraine and approval of the action plan for its implementation»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/989-2018-%D1%80#Text> (Accessed 18.03.2022).
8. Tryukhan O. A. (2018) Prevention of occupational diseases: theoretical aspect. Legal scientific electronic journal. 4. 66–69.
9. Gordiychuk L. M. (2017) Aspects of occupational injuries and occupational diseases. Scientific Bulletin of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology S.Z. Gzhytsky. 19(76). 136–138.
10. Constitution of Ukraine (1996), available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 18.03.2022).
11. Zakon Ukrainy №2694-XII «Pro okhoronu pratsi» (1992). [Law of Ukraine №2694-XII «On labor protection»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (Accessed 02.04.2022).
12. «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan pratsi» (2015). [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No 96 «On approval of the Regulations on the Civil Service of Ukraine on Labor»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text> (Accessed 02.04.2022).

13. Закон України №1105- XIV «Pro zahalnooboviazkove derzhavne sotsialne strakhuvannia» (2022). [Law of Ukraine No 101105-XIV «On Compulsory State Social Insurance»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14#Text> (Accessed 28.03.2022).
14. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.04.2019 r. № 337 «Pro zatverdzhennia Poriadku rozsliduvannia neshchasnykh vypadkiv i profesiinykh zakhvoriuvan na vyrobnytstvi». [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No 337 «On approval of the Procedure for investigation of accidents and occupational diseases at work»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-p#Text> (Accessed 26.03.2022).
15. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 24.01.2020 r. №90 «Pro vnesennia zmin do Polozhennia pro Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy». [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No 90 «On Amendments to the Regulations on the Ministry of Health of Ukraine»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/90-2020-p#Text> (Accessed 03.04.2022).
16. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 04.07.2007 № 370 «Pro zatverdzhennia klasyfikatora rozpodilu travm za stupenem tiazhkosti». [Order of the Ministry of Health of Ukraine No 370 «On approval of the classifier of the distribution of injuries by severity»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-07#Text> (Accessed 03.04.2022).
17. Yakovlev O. A. (2019) Fundamental problems of legal regulation of working conditions and establishment of guarantees for employees: monograph – Kharkiv. 456.
18. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy №1662 «Pro zatverdzhennia pereliku profesiinykh zakhvoriuvan» (2000). [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No 1662 «On approval of the list of occupational diseases»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1662-2000-p#Text> (Accessed 31.03.2022).
19. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 29.12.2000 r. №374/68/338 «Pro zatverdzhennia Instruksii pro zastosuvannia pereliku profesiinykh zakhvoriuvan». [Order of the Ministry of Health of Ukraine No 374/68/338 «On approval of instructions on the application of the list of professional cases»], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0068-01#Text> (Accessed 31.03.2022).
20. Nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 09.04.2022 r. №603 «Pro zatverdzhennia Pereliku ustanov i zakladiv, shcho maiut pravo vstanovliuvaty ostatochnyi diahnoz khronichnykh profesiinykh zakhvoriuvan». [Order of the Ministry of Health of Ukraine No 603 «On approval of the List of institutions and establishments that have the right to establish a final diagnosis of chronic occupational diseases»], available at: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-09042022--603-pro-zatverdzhennja-pereliku--ustanov-i-zakladiv-scho-majut-pravo--vstanovljuvati-ostatochnij-diahnoz--hronichnih-profesijnih-zahvorjuvan> (Accessed 15.04.2022).

Дата надходження рукопису до редакції: 29.04.2022 р.

Державна політика в галузі безпеки праці визначено законодавством України та узгоджується з принципами Конвенцій Міжнародної організації праці, директивами ЄС. У 2018 р. розпорядженням КМУ № 989-р схвалена Концепція реформування системи управління охороною праці. У Національній доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна» передбачено до 2030 року знизити показник виробничого травматизму майже вдвічі.

Мета дослідження – комплексний аналіз нормативно-правових актів України, що регламентують розслідування та облік професійних захворювань та виробничого травматизму.

Матеріали та методи. Проаналізовані нормативно-правові акти України, що регулюють питання встановлення та обліку професійних захворювань і виробничого травматизму.

Результати. Положення з безпеки праці регламентуються Конституцією України, Кодексом законів про працю, Законом «Про охорону праці», іншими Законами, а також розробленими відповідно до них нормативно-правовими актами. Держслужба України з питань праці, Фонд соціального страхування здійснюють контроль за своєчасністю та об'єктивністю розслідування нещасних випадків, займаються соціальним страхуванням згідно Постанови КМУ № 337 «Про Порядок розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві» (2019 р.).

Висновки. Законодавча та нормативна база щодо розслідування та обліку професійних захворювань формуються з урахуванням Директив МОТ,ЄС, адаптовані до потреб сьогодення. Необхідно скорочення нормативно-правових актів, перехід від компенсаційної моделі до системи управління професійними ризиками.

Ключові слова: безпека праці, професійні захворювання, нещасний випадок, розслідування, нормативно-правова база.

The state policy in the field of labor safety is defined legislation of Ukraine and is consistent with the principles of the Conventions of the International Labor Organization, EU directives. In 2018, by order of the Cabinet of Ministers No. 989-r, the Concept for reforming the system labor protection management. In the National report "Sustainable Development Goals: Ukraine" by 2030, it is planned to reduce the rate of occupational injuries by almost half.

The purpose of the study is a comprehensive analysis of the regulatory legal acts of Ukraine investigation and registration of occupational diseases and industrial injuries.

Materials and methods. Analyzed legal acts of Ukraine regulate the issues of establishing and accounting for occupational diseases and industrial injuries.

Results. The provisions on labor safety are regulated by the Constitution of Ukraine, the Code laws on labor, the Law "On labor protection", other Laws, as well as developed in accordance with their laws and regulations. State Service of Ukraine on Labor Issues, Fund social insurance supervise timeliness and objectivity of the investigation of accidents involved in social insurance in accordance with the Decree of the Cabinet of Ministers No. 337 "On the Procedure for Investigating and Recording Accidents cases, occupational diseases and industrial accidents" (2019).

Conclusions. Legislative and regulatory framework for the investigation and recording of professional diseases are formed on the basis of the Directives of the ILO, the EU, adapted to the needs of the present. It is necessary to reduce the regulatory legal acts, the transition from the compensation model to the system professional risk management.

Key words: labor safety, occupational diseases, accident, investigation, regulatory framework.

Conflicts of interest: absent.

Конфлікт інтересів: відсутній.

Відомості про авторів

Нагорна Антоніна Максимівна – доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАМН України, відділ епідеміологічних досліджень, ДУ «Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва НАМНУ»; вул. Саксаганського, 75, м. Київ, 01033.

+380 (97) 312-74-31, antoninagornaya@gmail.com.

Огородник Анна Миколаївна – кандидат технічних наук, ДУ «Інститут медицини праці імені Ю. І. Кундієва НАМНУ»; вул. Саксаганського, 75, м. Київ, 01033.

+380 (97) 693-18-06, kassmail@ukr.net.